Ajalehe
Eesti Kirik lisa
26. juuni 2013
Nr 28-29 (1168)

USUTEADUSE INSTITUUT

Pastoraalseminari juhatajana saab piiskop Einar Soone tulevastele vaimulikele jagada kogemusi oma pikast vaimulikuteest.
TIIU PIKKUR

Usuteaduse võlu ja teenimise rõõm

Küllap esitab iga ajastu oma väljakutseid, millele inimesed otsivad vastuseid ja lahendusi. Otsivad seda õiget, mille poole pürgida, mis seada eeskujuks, mille nimel elada. Kõike meie ümber olevat ei suudeta ometi haarata ja paratamatult tuleb teha valik, millega tegelda, millega mitte. Meil kõigil on aja ja ruumi mõõde. Asend, mida vaid teatud piirangutega saame muuta.

Huvi usu ja religiooni vastu on igal inimesel erinev. Mõjutajaks on kodune kasvatus, koolis õpitu, leerirühmas saadud teadmiste kogum või sõbraga usuteemade üle arutlemine. Tavaliselt saadakse esimene informatsioon usust ja kirikust küllalt juhuslikult. Kätte satub mõni raamat, silm peatub usuteemalisel artiklil, mõne tuttavaga tuleb jututeemaks.

Kellel rohkem huvi, see võib suhteliselt kergelt leida usulist lugemist raamatupoodidest või internetist. Tõsise süvenemise korral tekib aga raskus tõeliselt väärtusliku kristliku kirjanduse leidmisel. Kõike ei jõua kiires elurütmis lugeda ja nii võib esimene innustus peagi raugeda, kui loetu ei osutu huvipakkuvaks, kirjutatu on aga liiga subjektiivne või isegi naiivne elukäsitlus.

Need, kes soovivad asuda süstemaatiliselt õppima usuteadust, peavad tegema valiku, millises mahus ja millises õppeasutuses teadmisi omandada. Kas piirduda vaid isikliku huvi rahuldamisega, hobiga maailmareligioonide tundmaõppimisel või seada eesmärk süvaõppes akadeemilisele suunale.

Teoloogiamagistri aste annab kindlasti lisaväärtust omandatud teadmiste kasutamisel mitmetel erialadel. Kes aga tunneb kutsumust rakendada teoloogilist haridust kirikus või koguduse teenistuses, sellel peavad olema ka kutseoskus ja sobivad isiksuseomadused, et vaimulikuna, hingehoidjana, preestrina, karjasena, õpetajana või religioonipedagoogina suuta Kristust kuulutada ja inimeste eluteele valgust peegeldada.

Aastaid tagasi küsitlesime leerirühmas noori, et saada teada, millest nad rohkem huvituvad: piiblitundmisest, kristlikust elust, kristlikust kultuurist, ilmutusest või müstikast kiriklikus traditsioonis. Vastustest selgus, et enam-vähem võrdselt tunti huvi kõigi nende teemade vastu, mis näitas, et kirikusse tullakse väga erinevatel põhjustel ja mitmete huvidega.

Vana klassikaline usuteaduse õppesüsteem jagunes mitmesse ainevaldkonda: piibliteadused, kirikulugu, dogmaatika ja eetika, praktiline usuteadus, võrdlev religiooniteadus. See võimaldas õppijatel leida endale lemmikteemad ja huvipakkuvamad ained. Bologna haridussüsteem toimib uues kuues, mis teatud määral raskendab ülevaate saamist teoloogia erinevatest ainetest või ei jõuta ajanappusel kõigesse süveneda. See pole aga takistuseks huvitavate teemadega individuaalsel tegelemisel ja selleks eriala asjatundjate juhendamise leidmisel.

Pastoraalseminaris õppinute kogemus kinnitab, et vaimuliku ameti omandamise parimaks eelduseks on hea teoloogiline haridus ja koguduseelu praktiline tundmine. Kogudused on taimelavaks ustavatele töötegijatele. Sellelt pinnalt saab pühenduda kutsumusele teenida inimesi, olla koos nendega teekäija ning vajadusel neid toetada pihil ja palves, kuulutades Kristust tema sõnas ja sakramendis. Siis võlub ka teoloogia ja teenimine annab rõõmu.

EINAR SOONE,
PIISKOP, PASTORAALSEMINARI JUHATAJA

Usuteaduse instituut saatis kolmapäeval, 19. juunil teele järjekordse lennu. Selle ukse ette, mille pakku mitmeid aastaid kulutatud, kogunesid lõpetajad ja õpetajad ka ühispildile.
Püha Vaimu kirikus peetud jumalateenistusel teenisid Ove Sander, Randar Tasmuth, Kerstin Kask ja Ervin Lillepea, orelil Kersti Petermann.
Jutluses rõhutas rektor Ove Sander instituudi erilisust, öeldes, et see on kool, kus koolitatakse Issanda töötegijaid, olgu nad siis vaimulikud, kiriku töötegijad või kirikumuusikud. Lõpuaktusel rääkis prof Tasmuth haridusest, ülikoolist ja elu mõtestamisest. Lõpetajate nimel võttis sõna Urmas Karileet.
Magistrikraadiga lõpetasid Sirje Ess ja Ervin Lillepea. Rakenduskõrgharidusdiplomiga lõpetas Urmas Karileet. Kirikumuusika C-kursuse lõpetas Tallinna Peeteli venekeelse koguduse organist-koorijuht Olga Gams. D-kursuse lõpetasid Vahastu ja Juuru koguduse organist Virge Kadarik, Võnnu ja Mehikoorma koguduse organist Merike Paap ja Kullamaa koguduse organist Aet Reinhold.
TIIU PIKKUR

Kirikumuusikuks kogenud õpetajate käe all

Instituudi kirikumuusika osakonnas õpitakse kaks aastat, eelkursusel aasta. Saab võtta ka üksikuid aineid või individuaaltunde – koolituskava on paindlik.

Õppima oodatakse lasteaia või kooli muusikaõpetajaid, koorijuhte, neid, kes orelit ei ole õppinud, kuid kirikus mängivad. Klaverimänguoskusega ei kaasne automaatselt orelimänguoskus. Orel on hoopis teine pill, mille mängimiseks on vajalik käte ja jalgade koostöö.

Kuid peale pillimänguoskuse on vaja taibata midagi ka teoloogiast, mõtestada laulusõnu, et koraalimängus registreid valida. Selleks õpitakse hümnoloogiat, liturgikat, nooditundmist, harmoniseerimist ja muusikaajalugu. Kirikumuusik peab olema võimeline koori juhatama, orelit mängima, õpetajat laulude valimisel abistama. Selleks on vajalikud nii teoloogilised kui lauluraamatul põhinevad lähtekohad.

Vt ka ui.eelk.ee/kirikumuusika.

TIIU PIKKUR

Hea kirikumuusik peab orelit palju harjutama. TIIU PIKKUR

Tule õppima!

EELK Usuteaduse Instituut
Vastuvõtt 2013/14. õppeaastaks
Rakenduskõrgharidusõpe
Usuteadus spetsialiseerumisega peaerialale või hingehoiu kõrvalerialale.
Dokumentide vastuvõtt kuni **15. augusti kella 16ni** usuteaduse instituudis Tallinnas Pühavaimu 6 ja **5.–15. augustini** Tartu teoloogia akadeemias Tartus Ujula 1a.
Sisseastumiseksamid **19. augustil** Tartu teoloogia akadeemias Tartus Ujula 1a ja **21. augustil** usuteaduse instituudis Tallinnas Pühavaimu 6.
Magistriõpe
Usuteadus spetsialiseerumisega peaerialale, religioonipedagoogika või diakoonia kõrvalerialale,
kristlik kultuurilugu.
Dokumentide vastuvõtt kuni **15. augusti kella 16ni** usuteaduse instituudis Tallinnas Pühavaimu 6.
Sisseastumiseksamid **21. augustil** usuteaduse instituudis Tallinnas Pühavaimu 6.
Kirikumuusika osakond
Kirikumuusika eelkursus,
D-kursus.
Dokumentide vastuvõtt **21.–29. augustini** ja sisseastumiskatsed **30. augustil kell 11 usuteaduse instituudis Tallinnas Pühavaimu 6.**
Pastoraalseminar
Avaldus ja vajaminevad materjalid esitada EELK peapiiskopile hiljemalt **23. augustiks**.
Täpsem info: http://ui.eelk.ee/ , tel 611 7400, 742 0958,
e-post: ui@eelk.ee või info@teoloogia.ee.

MIDA ON ANDNUD ÕPPIMINE UI-S

Diina Tuulik – vaimuliku ameti kandidaat

Praegu teen oma pastoraalseminari praktikat Nõo koguduse juures ning minu mentoriks on õp **Mart Jaanson**. Olen käinud ka asendamas Rõngu, Elva ja Võnnu koguduse õpetajaid. Valga praostkond on mulle armsaks saanud, seepärast näen hea meelega oma töö jätkumist just siin.

Usuteaduse instituudi pastoraalseminari õppeaasta on seljataga. Kui vaadata sellele ajale tagasi, võin julgelt öelda, et see on olnud õnnistusrohke õpinguperiood. Kindlasti mängib oma osa siin ka **Liina** ja **Ove Sandri** pikaaegne kogemus seminari juhatamisel ja õppetöö läbiviimisel.

Olen südamest tänulik selle toetuse eest, mida meile tegelikult märkamatult iga päev jagati. Seminari vaimne õhkkond on soodne pinnas tulevaste vaimulike kasvatamisel ning arendamisel. Muidugi rikastasid õppeaastat meie grupi väike, aga kirju seltskond, seminari juhataja piiskop **Einar Soone** ning õppejõud, keda samuti südamest tänada soovin.

Praegu töötan rahvusvahelises õpilasvahetuse organisatsioonis YFU Eesti MTÜ programmijuhina ning minu päevi täidab töö inimestega. Usun, et teoloogiaõpingud ja kirikutöö aitavad ka mu igapäevase töö sujumisele kaasa.

Peeter Krall – vaimuliku ameti kandidaat

Esimeseks kogemuseks UIs oli diakoniõpe. Kogesin instituudis väga südamlikku ja samas asjalikku suhtumist, mis oli toeks kõigi õpingutega kaasnenud probleemide lahendamisel.

Taaskohtumine UIga sai teoks pastoraalseminari astudes. Nüüd oli keskkond juba tuttavam ja lõppenud õppeaasta seminaris on olnud huviküllane, rõõmu ja rahuldust pakkuv. Kindlasti on seminari õhkkonna loojateks **Ove** ja **Liina Sander** ja piiskop **Einar Soone** ning just nende pühendumus ja usaldusväärsus loovad minu jaoks ka usuteaduse instituudi imago tervikuna.

Vähesed söandavad minu eas tudengipõlve nautida, aga minul on see õnnestunud ja olen selle eest tänu võlgu nii Jumalale kui ka UI pedagoogilisele personalile. 2011. a märtsis ordineeriti mind diakoniks ja kinnitati teenima Nõva kogudust. Pastoraalseminari lõpetamisel kavatsen jätkata teenimist samas. Kaugemaid plaane ei tee, sest olen need andnud Looja hooleks.

Joona Toivanen – vaimuliku ameti kandidaat

Olen pärit Soomest ja Eestisse tulin õppima. Lõpetan sel kevadel Tartu ülikooli usuteaduskonna magistriõppe ning töötan samal ajal esimest aastat diakonina Tartu Maarja koguduses. Preestriordinatsioonini jõudes kavatsen kandideerida Tartu Maarja koguduse õpetajaks.

Usuteaduse instituudis õppimine andis huvitavaid tutvusi. Iga õppetund oli sündmus. Kasulik oli õppida tundma EELK köögipoolt. Samas on see ka tulevase või praeguse töökoha ning tööandjaga tutvumine.

Usuteaduse instituudi füüsiline õhkkond on mõjunud mulle aga alati halvasti. Sõna otseses mõttes, sest iga kord jäin sessioonil haigeks. Vaimne õhkkond seevastu oli hea ja vaba.

Heikki Ylönen – diakoniameti kandidaat

Olen rahul hästi korraldatud koolitusega. Eriti viljakas on olnud õpilaste ja õpetajate ühistöö.

Jumala sõna kuulutus loob kogudust ja on kristliku koguduse peamine ülesanne. Ootan, et alustatud teemade käsitlemisega jätkatakse süvendatult.

Instituudi ruume saab rentida

Pühavaimu 6 maja ruume on võimalik rentida konverentsideks, koosolekuteks, tähtpäevadeks. Pakkuda on viis auditooriumi. Kabelis saab läbi viia kiriklikke talitusi, võimalik on kasutada arvutiklassi. Peale selle on majutusvõimalus külalistubades. Lisainfo: tel 611 7400, http://ui.eelk.ee, ui.haldus@eelk.ee.

Tähtsaim küsimus

Olen endalt ikka küsinud, mis on kõige olulisem usuteaduse instituudi juures. Mis on see, millest sõltub, kas me suudame täita kirikult antud ülesannet valmistada Issandale ustavaid ja haritud töötegijad.

Ove Sander. MARIANN MÜNTERI SÕBRALIK ŠARŽ

Mulle on otsesõnu öeldud, et selleks on raha ja majandus. Ehk kui meil on raha, siis suudame kooli pidada, kui mitte, tuleb uksed sulgeda. Küllap selliste ütlejate jutus on paljuski tõtt – kui majanduslik võimekus puudub või raha napib, siis pole mõtet unistada väga heast haridusest.

Olen hiljaaegu külastanud vaimulikku haridust andvaid õppeasutusi väljaspool Eestit ning näinud, milliseid eeldusi tugev majanduslik alus koolile võib anda. Oleme loonud UI toetusfondi ning usume, et sellegi kaudu instituudi rahalised võimalused paranevad. Siiski ei otsusta raha kõike ning asi võib üsna halvaks minna, kui kool hakkabki vaid selleks töötama, et majanduslikku lisaväärtust luua.

On selge, et heal koolil peavad olema head õpetajad. Mäletan pea kahe aasta tagust olukorda, kus mult küsiti, kes meie koolis õpetama hakkavad, kust ma leian sobivad töötajad. See ei ole olnud kerge ülesanne. Hea teoloogilise tasemega õppejõude, kes on vaimulikult ja kiriklikult motiveeritud ning samas valmis töötama võrdlemisi kesise sissetuleku eest, ei ole lihtne leida.

Aga tänu Jumalale, esimesed korralised õppejõudude valimised on nüüdseks seljataga ja kõik konkursil väljakuulutatud ametikohad täidetud. Minu tunnustus ja tänu kuulub UI nimel kõigile, kes on otsustanud oma elu ja teoloogilise loometee järgnevateks aastateks meie kooliga siduda.

Tahan öelda mõne sõna ka üliõpilaste kohta. Võivad ju olla olemas kõik eeldused, kuid koolil ei ole mõtet, kui pole neid, keda õpetada, õigemini öeldes, kui ei ole neid, kes sooviksid ja suudaksid õppida ning hiljem õpituga ka midagi peale hakata.

Küsimus, mis jätkuvalt vaevab teoloogiliste koolide juhte, on heade ja võimekate õppijate nappus. Rasked ajad näivad ees olevat selleski osas, et leida neid, kes sooviksid oma teaduskraadid omandada just akadeemilises teoloogias ning võtta peatselt üle teoloogia õpetamine.

» Tuleb loota ja Jumalat paluda, et tema saadaks meile täiendust inimeste näol.

Tuleb loota ja Jumalat paluda, et tema saadaks meile täiendust inimeste näol, kes tagaksid kiriklikult orienteeritud teoloogia õpetamise ja teadustöö järjepidevuse järgnevateks kümnenditeks. Oluliseks kujuneb samuti meie teoloogilise publitsistika võimekus. Kajastama peaks nii meil kui mujal maailmas toimuvat.

Eelnevale lisandub loendamatu hulk suuremaid ja väiksemaid detaile, mis teevad kogu õppeprotsessi võimalikuks ja tagavad hea haridustaseme. Nendest ja paljust muust on praegu UIs juttu, sest oleme alustanud süsteemset ettevalmistust ja eneseanalüüsi tuleva aasta veebruaris toimuvaks riiklikuks akrediteeringuks. Minu hinnangul ei tohiks UI-l olla selliseid probleeme, mis ei võimaldaks loota positiivset tulemust. Palume Jumala armu ja loodame temale selleski asjas.

Just siit tahan jõuda tagasi alguse ja minu jaoks kõige olulisema küsimuseni, UI vaimuliku pooleni. See on Jumal, tema arm ja headus. Jumala teenimine ning püüd olla tema kavades ja käsutuses. Teisisõnu, ma ei pea vajalikuks vaielda nendega, kelle arvates kogu vaimulik elu on nii iseenesest mõistetav, et nende iga hingetõmme ja loeng on juba iseendast nii vaimulik, et pole vaja ei palvust ega jumalateenistust. Vaimulikkus ja vaimulik elu ei ole endastmõistetavad. Nende nimel tuleb tööd teha ja pingutada. Sel põhjusel on meil tööpäeviti UIs palvused ning oleme tõsiselt kaalumas tunnipalvuste rütmi sisseviimist õpingute ajal.

Usutavasti just see, et me UI töötegijatena ei häbene Jumalat ning püüame teda teenida nõnda, nagu me suudame, ongi meie lootus ja tuleviku garantii. UI on oma pea 70aastase eksistentsi vältel seda kogenud enam kui kord. See on alus, millel UI on seisnud ning seisab ka edaspidi. Meie ainsaks ja otsustavaks küsimuseks on, kas me oleme Kristuses. Kas tema on meie vaimulikuks kaljuks ja aluseks. Muud küsimust ei ole.

OVE SANDER,
REKTOR, DR

Heilika Pikkov: need õpingud arendasid mind inimesena

Dokumentaalfilmide režissöör ja vabakutseline kultuurikorraldaja Heilika Pikkov õppis aastatel 2005–2008 usuteaduse instituudis kristliku kultuuriloo magistriõppes.

Filmi «Õlimäe õied» võtetel koos peategelasega ema Ksenjaga. ERAKOGU

Õppimine andis talle palju uusi teadmisi ja oskuse Euroopa kultuurilisel ajateljel paremini orienteeruda ning seoseid luua.

Miks läksid kristlikku kultuurilugu õppima?

Enne UIsse astumist õppisin väga praktilist eriala – telerežiid Tallinna ülikoolis, omandades bakalaureusekraadi. Tundsin, et tahan õpinguid jätkata valdkonnas, mis ei põhineks niivõrd uute oskuste omandamisel, kuivõrd arendaks mind rohkem inimesena. Kristliku kultuuriloo kuulutus jäi mulle silma Sirbi tagakaanel. Mind võlus, et peale kristluse oli õppekavasse integreeritud ka aineid teiste maailma usundite kohta. Kindlasti osutus määravaks seegi, et sain keskkooli ajal Pärnu Sütevaka humanitaargümnaasiumis õppides süvendatult religiooniloo ja filosoofia tunde, juhendajaks suurepärane õpetaja **Joosep Tammo**.

Millised ained pakkusid Sulle enim huvi?

Mind isiklikult huvitasid väga **Urmas Nõmmiku** Vana Testamenti ja heebrea mõtlemist avavad ained, sest vahetult enne õpinguid olin pikemalt elanud Iisraelis. Võtsin lisaks ka uusheebrea keele tunde. Mõnusalt ülevaatlikud ja kompaktsed olid veel **Ringo Ringvee** loengud maailmausunditest ja uute usundiliste traditsioonide tekkimisest.

Kui palju on õpingud UIs toetanud Sinu tööd?

Huvitaval kombel jooksid minu kaks täiesti erinevat ülikooliharidust – tele- ja filmirežii ning kristlik kultuurilugu – ühel hetkel sujuvalt kokku. Tegin täispika dokumentaalfilmi «Õlimäe õied» (2013), mis räägib tundliku loo Jeruusalemmas Õlimäe Issanda Taevaminemise kloostris elavast eakast eesti nunnast ema **Ksenjast**. See on senini minu loometee kõige olulisem teetähis ja selle õnnestumises mängivad kindlasti rolli ka teadmised, mis ma omandasin usuteaduse instituudis.

Kellele soovitaksid kristlikku kultuurilugu õppima minna?

Meie kursusel õppis väga erineva taustaga inimesi. Oli mitu õpetajat ja riigiametnikku, aga ka raamatukoguhoidja, matusebüroo juhataja ja laskeinstruktor. Vanuse poolest olin mina noorim ning vanemad meist üle kuuekümne. Igaühel oli oma põhjus, miks usuteaduse instituut just sel eluhetkel huvitav tundus. Aga kindlasti võib öelda seda, et meid ühendasid vaimsed otsingud ja õppisime ka üksteiselt palju.

TIIU PIKKUR

Vaimulike kasvulavast

Pastoraalseminar on olnud 18 aastat kohaks, kus meie kiriku tulevased vaimulikud saavad vajalikku ettevalmistust.

Loengut on andmas Ove Sander, illustreeriv materjal on Liina Sandri käes. TIIU PIKKUR

See aastane vaimuliku kasvu-, õppe- ja praktikaperiood jätkab vana tava, mida tunti Eesti vabariigis enne II maailmasõda vaimulike prooviaasta nimetuse all.

Kes saavad tulla õppima?

Vastata võib, et need on inimesed, kes on sooritanud konsistooriumi ees eksami *pro venia concionandi*. Eksamile pääsemise tingimused on leitavad instituudi kodulehelt. Lisaks aga tasub igaühel, kel õppimatuleku plaan, mõelda kutsumuse tähendusele. Küsida, mida minu jaoks tähendab olla ordineeritud vaimulik EELKs. Kas arvestan võimalusega, et ordinatsiooniga seoses pean ma ise või mu pere tooma midagi oma varasematest harjumustest või elus ohvriks. Kogemus näitab, et pastoraalseminari aastast on enam kasu neil, kel varasemad kogemused kogudusest ning vaimulik elurütm.

Kuidas õppimine pastoraalseminaris toimub?

Pastoraalseminari õppeaasta keskne rõhuasetus on vaimulikul kasvamisel (*praxis pietatis*), see väljendub seminari korrapärases palve- ja jumalateenistuslikus elus, piibliõppes, nõustamises ja hingehoius. Ühine ja individuaalne usuline areng on vägagi otsustava tähendusega vaimulikuks kujunemisel ja hilisemal vaimulikuna teenimisel.

Pastoraalseminaris süvenetakse põhjalikumalt praktilise usuteaduse ainetesse: homileetika ja liturgika, religioonipedagoogika, hingehoid, misjon, diakoonia, oikumeenika ja küberneetika ning vaimuliku ameti eetika.

Õpe pastoraalseminaris toimub eelkõige seminarivormis ning on üles ehitatud järgmiselt: individuaalõpe, orientatsiooni loengud, koguduse praktika ja refleksioonid. Samuti õpivad õpetajaameti kandidaadid kaasaegses kontekstis Augsburgi usutunnistust, seadusandlust, majandust, raamatupidamist, asjaajamiskorda, saavad muinsuskaitsekoolitust ning palju muud vajalikku.

Praktikajuhendajatel ja -kogudustel on õppija elus määrav tähendus. Seda nii pastoraalseminaris õppimise ajal kui edaspidises töös vaimulikuna.

Seminari lõpul sooritatakse eksam *pro ministerio concionandi*, mis on eelduseks preestri- (õpetaja-) ordinatsiooni taotlemiseks EELKs. Eksami viib läbi EELK konsistoorium.

» Ühine ja individuaalne usuline areng on otsustava tähendusega vaimulikuks kujunemisel.

Peale selle korraldab pastoraalseminar pooleaastast koolitust tulevastele diakonitele, mis koosneb õppest usuteaduse instituudis ja praktikast koguduses või mõnes teises kirikliku teenimise kohas. Rõhk on samuti vaimulikul kasvul, üldistel väärtushinnangutel, teoloogilistel vaadetel, isiklikul vagaduselul, kuulutusel ja teenimistööks ettevalmistusel, pöörates erilist tähelepanu suhtlemisele, koostööle ja kuulekusele. Diakoniametiks valmistujal on õppimise ajal praktikajuhendaja ja -kogudus. Diakonieksam toimub EELK konsistooriumi ees. (Vt http://ui.eelk.ee.)

Usun, et vaimuliku kutse on üks kaunimaid Jumala kutseid, võimaldades kohtuda nii paljude imeliste inimestega nende elu kõige olulisemates olukordades. Vaid ordineeritud vaimulikul on õigus teenida inimesi pihti vastu võttes ning seada meie kirikus Issanda pühimat altarisakramenti. Vaimulik saab olla ustavaks eestpalvetajaks, kuulutada ristilöödud ja ülestõusnud Kristust ning igavese elu rõõmusõnumit.

Palume, et võiksime ühiselt toetada ja kanda eestpalvesse kõik praegused vaimulikud, aga ka need, kes end selleks ametiks ette valmistavad. Palugem, et ikka oleks neid, kes kuulevad Jumala kutset just ordineeritud ametisse ning rõõmuga sellele järgnevad …

LIINA SANDER,
PASTORAALSEMINARI JUHATAJA ASSISTENT

Usuteaduskond valmistab ette vaimulikke ja edendab teoloogilist uurimistööd

Sügisel 67 aastat tagasi alustasid usuteaduse instituudis haridusteed esimesed sõjajärgsed üliõpilased ning jätkasid poolelijäänut varem ülikoolis õpinguid alustanud kaasvõitlejad. Praegune usuteaduskond on pika töö jätkumine.

Kirik ei pidanud targaks jätta pikka vahet teoloogide ettevalmistamisse.

Usu ja teaduse koostoime saab kauni emakeelse väljenduse usuteaduse mõistes. Siin kohtuvad usk ja teadmine. Usk on elu alus ja õige hoiak, teadmine on veendumus läbimõeldud asjade tõepärasuses. Peale selle oskus seda kõike tõeks elada ja kuulutada.

Instituudi usuteaduskonda on vaja nii kaua, kuni inimesed teada tahavad ja uskuda suudavad. Teeme koos meist oleneva, et janu mõlema järele kasvaks, sest meie rahva käekäik oleneb uskumisest, kirikust ja usu mõtestamisest rohkem, kui me aru saame.

Usuteaduskonna funktsioon on valmistada ette vaimulikke ja edendada teoloogilist uurimistööd. Esimene õppeaste on kolmeaastane rakenduskõrgharidusõpe, kus saja ainepunkti mahus omandatakse esmalt alusteadmised kogu ainevaldkonna ulatuses. Seejärel valitakse 60 ainepunkti ulatuses süvendavad õpingud kas usuteaduse või hingehoiu alal. Usuteaduse õpingud toimuvad Tallinnas, hingehoid Tartus. Rakenduskõrghariduse õppekava raames läbitakse mahukas praktika.

Magistriõppe vajalikkus

Usuteaduse magistriõppes jätkatakse eelmises haridusastmes omandatu baasilt õpinguid, mida iseloomustab süvenemine valitud ainevaldkonda õppejõudude metoodilisel juhtimisel. Kesksel usuteaduse suunal on eesmärk omandada oskused põhjendatud teoloogiliste ja üldkultuuriliste analüüside tegemiseks ja valitud teemal uurimistulemusteni jõudmiseks.

Religioonipedagoogikale spetsialiseerumisel saavutatavate oskuste keskmes on haridussüsteemis vajalik religioonipedagoogiline võimekus. Diakoonia keskendub kiriku ühele omadusele ja ülesandele, ligimese aitamisele läbi elu ja selle praktiseerimisele ühiskondlikes struktuurides.

Kristliku kultuuriloo magistriõppesse on oodatud need, kellel ei ole läbitud eelnevat teoloogilist stuudiumi, kuid on üks kõrgharidus mistahes alal. Aastate jooksul on sellel huvitaval õppesuunal kohtunud erinevate elualade inimesed. Vastastikku üksteist rikastades on kujunenud tugevad sõpruskonnad ja vilistlaste osaduskonnad.

Haridust saab omandada

On oluline aru saada, et haridust ei saa anda, seda saab vaid omandada. Hariduse omandavad sihipärased inimesed. Tore on, kui õppimise käigus sündivad sidemed jäävad kestma.

Instituudi vilistlane, hiljuti lahkunud õpetaja **Esra Rahula** kirjutas pensionipõlves jutlustamise abivahendid, mida vaimulikud püsivalt kasutavad. Siin on tõend, et sõjajärgses instituudis sai omandada nii kõrge haridustaseme, et see teeks au igale praegusele magistrile. Miks ma sellest kirjutan?

Instituudi asutaja prof **Evald Saag** ütles, et tuleb koolitada võimalikult palju inimesi kõrgemale tasemele, kui diplomi saamine nõuab. Nõnda, et tekib tugev tagala kiriku haritud kaardiväest, kuigi on teada, et enamikule ei jätku otseselt töökohti õppejõuna. Siis on kirik tugev ja vajadusel on võtta inimesi väljalangevate töötajate asemele.

Esra Rahula näite puhul ei olnud ette teada, et ühel päeval otsiti inimest, kes kirjutaks terve seeria tekstikäsitlusi. Nii peame töötama ka täna ja homme, et ei tingi akadeemilisuses ja kasvame koos vaimulikkuses.

Haridus kujundab elu, iga kodanik kujundab oma eluga rahvast, selle elujõudu ja tulevikku. Õppimine on elu üks oluline aspekt ja maitsestaja, mitte aga kogu elu. Meie ülesanne ühiskonnas on mitmekesisem. Tuleb õppida ja elada nii, et maa täituks lastega ja luterlaste lastega.

RANDAR TASMUTH,
PROF, DEKAANI KT

Mõnda usuteaduse instituudi raamatukogust ja selle aaretest

Praeguse UI raamatukogu algus on tagasiviidav aastasse 1950, kui 21. augustil on esimese palgalise bibliotekaarina õp Herbert Leopold Stillverk (1912–1983) teinud Usuteaduse Kõrgema Katsekomisjoni inventariraamatusse esimese sissekande.

Teoloogiline raamatukogu pakub otsijale huvitavaid leide. TIIU PIKKUR

Võib näida uskumatuna, kuid EELK UI raamatukogu on suurim teoloogiline erialaraamatukogu Eestis, sisaldades koos perioodikaga ligi 70 000 arvestusüksust. Tartu ülikooli raamatukogu usuteadusliku kirjanduse kogud on küll mahukamad, kuid need on suure kogu osad ja paiknevad hajutatult.

Kuni viimase ajani domineeris komplekteerimisel klassikaline saksa luterlik teoloogia, ka enim nimetusi (üle 50%) on saksa keeles. Oleme vanamoodne raamatu- ja nahkköitelõhnaline raamatukogu, kus selges ülekaalus on trükitud raamatud ja perioodika, peale selle masinakirjas käsikirjad ja väike noodikogu kirikumuusikuile.

Eriti väärtuslik ja väga hästi säilinud tervikkollektsioon on 1819. a asutatud Eesti Evangeeliumi Luteri Usu Kiriku õpetajate raamatukogu (KÕR), sisaldades üle 3100 eksemplari 18.-20. sajandist. Väärtuslik on ka meie piiblikogu, kuhu eestikeelseid piibleid ja selle osi püüame (järel)komplekteerida võimalikult ammendavalt.

Käsikirjalised õpikud

Kuid ei puudu ka erinevad Piibli või selle osade tõlked Euroopa suurtes keeltes, rääkimata hoopis kaugete või eksootiliste rahvaste, sh erinevate soome-ugri väikerahvaste keeltest. Piiblikogusse kuulub samuti meie vanim raamat, 1670. a Nürnbergis trükitud luterlik altaripiibel.

Veidi käsikirjadest. Kuna NSV Liidus vaimuliku ega teoloogilise sisuga kirjandust ilmuda ei tohtinud (see totaalne trükikeeld laienes isegi Piiblile), on üliõpilaste tarbeks 1950.-1990. a koostatud ohtralt masinakirjalisi õpikuid - peamiselt tõlked saksa keelest, ent on ka eesti teoloogide algupärandeid.

Hulgaliselt on muidki käsikirjalisi materjale, nt Elmar Salumaa koostatud ja toimetatud 58köiteline «Teoloogiline kogumik», mis andis hea ülevaate teoloogiasuundadest meile suletud läänes. Algupäraseid artiklikogumikke avaldati EELK peapiiskoppide kui *ex officio* UI rektorite ning meie õppejõudude ümmargusteks sünnipäevadeks.

Ilmus ka temaatilisi kogumikke (Soome teoloogiast, luterlusest, palve teoloogiast, vaimuliku luule antoloogia «Taevalind laulis» jpm). Erinevaid nimetusi kokku on välja antud üle 250, millest mõni on lausa kolme- kuni viieköiteline.

Uksed avatud kõigile

UI raamatukogu on vast erandlik sellegi poolest, et kuigi tegu on eraõigusliku koguga, on meie uksed avatud kõigile huvilistele. Teenindame kojulaenutusõigusega kõiki, kes on julgenud meie maja ja raamatukogu lävepaku ületada ning on valmis meie kodukorda respekteerima.

Püüame alati kiiresti ja ammendavalt vastata ka infopäringuile (olgu see filmitegijate küsimus Balthasar Russowi kiriku- ja muude rõivaste kohta; ülesanne tuvastada kaante ja alguseta eestikeelne usulise sisuga trükis, mida ise näha ei saa jmt). Meeldiva kohtumiseni raamatukogus!

JANA LAHE,
RAAMATUKOGU JUHATAJA

Erasmusega Euroopasse!

Usuteaduse instituudi üliõpilastel on soovi korral võimalus Erasmuse programmi kaudu minna õppima ja praktikale Euroopa Liidu liikmesriikidesse ja programmiga liitunud Euroopa riikidesse. Samuti saavad UI tudengid kandideerida DoRa T8 stipendiumile, mis annab võimaluse minna välismaal toimuvale rahvusvahelisele erialaga seotud konverentsile, seminarile või kursusele või teha teisi lühiajalisi õppe- ja teadustööga seotud välisreise). Lisainfo: dekanaat@eelk.ee, tel 611 7403.

Usuteaduse instituudi külalisprofessor on nüüdsest USA St. Louisi Concordia seminari süstemaatilise teoloogia emeriitprofessor dr Robert Kolb. Ta on aastaid EELK kogudustes ja UIs misjoniteoloogia alaseid loenguid ja seminare pidanud. Mais viis ta instituudis läbi kursuse «Luterlike usutunnistuskirjade sõnum 21. sajandil». TIIU PIKKUR

Häid sõpru on üle maailma

Instituudi elu ei oleks mõeldav ilma koostööpartneriteta. Rektor Ove Sandri sõnul on kolme sorti partnereid: kes on olnud, kes on jätkuvalt ja uued partnerid.

«Minevikus oli palju suhtlemist Soomega. Meil on Helsingi ülikoolist õppejõude olnud. Kunagine Kuopio piiskop **Wille Riekkinen** on meil õpetanud ja palju raamatuid meile saatnud. Soome suund on nüüdseks kahjuks vähenenud. Kuid juba 15 aastat kestab koostöö rootsikeelse ülikooli Åbo Akademiga Turu linnas. **Christian Braw** on mees, kes on õpetanud meil väga palju ja kirjastanud näiteks «Väikese katekismuse seletuse». Paistab, et see koostöö on laienemas,» räägib Sander.

Jätkub koostöö Rochesteri piiskopkonnaga Inglismaal. On tehtud lugematuid vastastikuseid külaskäike. Suur Eesti sõber **Gordon Oliver** on sügisest pärast pensionilejäämist lubanud tulla UId nõustama hingehoiu küsimustes.

Concordia seminarist USAs on instituudil tihedad suhted külalisprofessor **Robert Kolbiga** ja kirikuajaloolase **Robert Rosiniga**. Ove Sander tegi ka oma järeldoktoritöö seal.

Instituudi uutest partneritest üks peamisi on Kesk-Inglismaalt Mirfieldi teoloogiline kolledž – College of Resurrection –, kool, mis on ühendatud kloostriga. Kooli juhi **Peter Allaniga** on kokkulepe, et vahetatakse üliõpilasi ja EELK inimesedki on sinna teretulnud.

Koostöö on arenemas ka Estonian Business Schooliga. UI üliõpilased saaksid juhtimisalast koolitust ja üldkultuurilist suunda saaksid nemad UIs õppida. Instituudi toetajate hulgast olgu nimetatud Põhja kirik ja Kurhessen Waldecki kirik Saksamaalt, Soome kirik, Luterlik Maailmaliit, Gustav Adolf Werk, Martin Luther Bund ja EELK Välis-Eesti piiskopkond.

Tartu teoloogia akadeemia toetajaks on jätkuvalt USA luterlike koguduste ühendus Lutheran Congregations in Mission for Christ (LCMC).

TIIU PIKKUR

Katri Aaslav-Tepandi, PhD – teoloogia I kursus

Instituut annab süsteemse teoloogilise ja üldkultuurilise hariduse: klassikalised keeled, pluss kaasaegne eesti keel (kui oluline aine eesti kultuuri kestmise seisukohalt), filosoofia, maailma usundid ja loomulikult kõik Vana ja Uue Testamendi ained ja ajalood jne – see on Idamaade ja Euroopa kolme tuhande aastase jumalaloo, ajaloo ja kultuuriloo kvintessents. Teiseks on õppejõud oma eriala asjatundjad. Loengutest ja seminaridest saab tõepoolest võimsa laengu, innustuse, vaimustuse. Kolmas ja kõige olulisem – siin lehvib Tarkuse Vaim, Jumala ja ka inimliku tarkuse vaim.

Ülle Reimann – diakoonia magistriõpe

Olen tegev Tallinna Püha Vaimu koguduse diakooniatöös, instituudis õpin neljandat aastat. Ma tunnen, et see on minu elu väljakutse. Oma magistritöös uurin usulise kogemuse seost diakooniaga. Pean väga oluliseks oma töös haridust, inimese juurde tulek nõuab oskusi, aitamine vajab haridust ja teadmisi. Ääretult väärtuslik on, et me omandame siin ka õppejõudude kogemusi ja õpime üksteiselt. Kui me anname oma elu Jumala kätesse, siis on siin õppimine õnnistuseks kogu meie elule ja kirikule.

Timo Švedko – teoloogia II kursus

Tulin siia kooli õppima, sest tundsin kutsumust, tahtsin maailmast rohkem teada saada, tahtsin mõistusega mõista kristlust. Ma arvan, et minusuguseid on palju. Ja kui on selline soov, siis tuleb õppima minna. Minu ootused on läinud loodetud suunas.

Siin koolis tuleb juurde lisaspekter, mida Tartu ülikoolis, kus õppisin, ei ole – see on vaimsus, see on inimeselt inimesele antud õpetus, mis on isegi olulisem kui kõik akadeemilised teadmised. Siin õpid teiste inimeste kogemustest. Kui Jumal lubab, siis soovin pühenduda kirikutööle ja õpinguid siin kindlasti jätkata. Praegu töötan Tartu Pauluse koguduse lastehoius õpetajana.

Teadus sünnib huvi ja tööga

Usuteaduse instituut vaatleb teaduslikku tegevust õppetöö elemendina ja missiooni osana. See tähendab ühelt poolt üliõpilastööde, eriti magistritööde temaatilist suunamist vastavalt spetsialiseerumisele, metoodilisi seminare ja tööde ühist arutelu.

2014. aasta kevadel toimub üliõpilaste lõputööde teemasid ja tulemusi kajastav üliõpilaskonverents. Laiemat tunnustust leidvaid avastusi õppeprotsessis üldjuhul ei saavutata, kuid uurimistöö tõsidusest ja avastamisrõõmust annab see tegijale ülevaate küll.

Teadustöö vajab kollektiivi, mida instituut pakub, ja kolleege siduvaid võrgustikke, millest mõnes instituut osaleb. Näiteks diakoonia alal tegutsevate Euroopa kõrgkoolide vaheline koostöövõrgustik on niisugune, mis on saanud ja saab kaasata ka magistrante.

Randar Tasmuth ja Arne Hiob peavad oluliseks instituudi teadustöö arendamist. TIIU PIKKUR

Teaduse järgmise tasandi ülesanne on anda uusi teadmisi või avada huvitavaid aspekte ning seejärel neid erinevatele sihtgruppidele tutvustada. Piibliteaduse valdkonnas osaleb instituut Skandinaavia projektis, mis uurib ja tutvustab Euroopa usulisi juuri (http://religiousroots.au.dk/network).

Aastal 2012 toimus instituudis võrgustiku konverents. Instituudis töötab kristluse kujunemisajaga seotud nähtusi uuriv grupp, mille tegevust toetab Eesti Teadusfondi grant nr 8665. Me tutvustame oma teadustegevust 8. novembril peetaval konverentsil, 2012. aastal toimunud konverentsi kohta on materjali kodulehel.

Õppejõudude isiklik teadustöö avaldub ka erinevate väljaannete kaudu, toon vaid näitena dr **Arne Hiobi** kirjutatud Iisraeli tutvustava raamatu. Instituudi kodulehekülg valgustab samuti ühte osa õppejõudude teadustegevusest, mida saab näha sealt Eesti Teaduse Infosüsteemi väljadele siirdudes.

Instituudis tehtavat teadustööd kajastab ka näiteks EELK UI toimetiste sari, kus praegu on ilmunud 21 numbrit ja mis on nähtav kodulehel. Tugevamalt esindatud valdkonnad on seni olnud piibliteadused, kirikuloo teemad ning süstemaatika.

Tuleviku teadus saab suurel määral alguse üliõpilaste huvist, püsivusest ja töökusest. Vaid sellelt pinnalt tulevad head lõputööd, õpingute jätkamine, uued õppejõud ja publikatsioonid. Teadus hakkab sündima üliõpilaste seas siis, kui huvi ja töötahe ületavad tavalises õpptöös nõutava ja suunduvad teadlikult uue otsingule. Tere tulemast küsimuste esitamise, pingsa töö ja rõõmustavate leidude huvitavasse maailma!

RANDAR TASMUTH,
PROFESSOR

Täiendusõpe kui osa elukestvast õppest

Instituut toetab elukestva õppe ideed, mis tähendab, et inimene õpib ja areneb kogu elu – sünnist surmani.

Täiendusõppe osakond pakub erinevaid täienduskursusi eelkõige vaimulikele ja koguduste töötegijatele, aga ka üldhariduskoolide õpetajatele ja teistele huvilistele.

Enamasti on tegemist selliste kursustega, mida võib nimetada erialaseks täiendusõppeks, see tähendab, et kursustel omandatu toetab osaleja professionaalset arengut, tema tööd ja teenimist vaimulikuna või koguduse mõne valdkonna töötegijana, olgu siis vabatahtlikuna või palgalisena.

Täiendusõppe kursused ei ole kunagi pelgalt teadmiste omandamise kohaks, kus õppejõud õpetab ja osalejad õpivad, vaid koht, kus vaimulikud ja töötegijad saavad küll uusi teadmisi, aga nad ka kohtuvad üksteisega, vahetavad oma kogemusi ja küsimusi, palvetavad koos – jagavad üksteise ja Jumalaga oma elu ja tööd.

Sellisel täiendusõppel on kindlasti ka värskendav, väsimist ja läbipõlemist ennetav mõju ning oluline roll kiriku inimvara hoidmisel ja arendamisel.

Kevad on olnud koolitusterohke: lõppes oktoobris alanud hingehoiu baaskoolitus, mis toimus koostöös Tartu teoloogia akadeemiaga. Peale selle oli veel kaks lühemat kursust: luterlike usutunnistuskirjade sõnumist 21. sajandil ning erivajadustega inimeste perede hingehoidlikust toetamisest. Esimese neist pidas instituudi külalisprofessor **Robert Kolb** ning teise äsja praktilise teoloogia õppetooli hingehoiu lektoriks valitud **Naatan Haamer**.

Eduka koostööprojektina väärib mainimist EELK misjonikeskuse, laste- ja noorsootöö ühenduse ning instituudi ühisprojekt «Piibli- ja misjonikursus noortele». Loodame edaspidi sarnast kursust pakkuda ka täiskasvanutele.

Suvepuhkuste järel on ootamas juba uued võimalused täiendusõppes osalemiseks. 23. augustil toimub koolitus «Kuidas mõistab laps surma ja leina?» lastetöötegijatele ning pedagoogidele. 25. ja 26. septembril on oodata peretöökoolitust vaimulikele ja koguduste töötegijatele ning diakoonia sügiskooli, mille teemaks on sel korral töötus, töötute hingehoid ja töötutele suunatud tegevused.

Koostöös Eesti Kirikute Nõukogu hariduse ümarlauaga toimub kursus täiskasvanuõppest koguduses, sellest saab loodetavasti esimene täiendusõppe kursus, mida pakutakse valdavalt e-õppena. Kohtumiseni mõnel järgmisel koolitusel!

KERSTIN KASK,
TÄIENDUSÕPPE OSAKONNA JUHATAJA

Tartus jätkub hingehoidjate koolitamine

1. juulil saab Tartu teoloogia akadeemia liitumine usuteaduse instituudiga ametlikult teoks.

Pea aasta kestnud üleminekuperiood, mille jooksul oleme reaalset koostööd juba praktiseerinud, on möödunud üksmeelses tegutsemises, tulevase hea koostöö osas meil kahtlust ei ole.

Eelmisel sügisel Tartus vastu võetud üliõpilased said siis juba immatrikuleeritud UIsse ning need umbes 20, kes sel kevadel TTAd ei lõpetanud või keda muudel asjaoludel ei eksmatrikuleeritud, saavad oma õpinguid jätkata liitunud õppeasutuses. 21. juunil anti kümnele üliõpilasele kätte veel TTA lõpudiplom ning kokkuvõttes on meie vilistlaskond nüüd sajaliikmeline.

Hingehoidjate koolitamine, mis on olnud üks meie peamisi tegevussuundi, jätkub endiselt Tartus, kuid kogu õppekava läbimiseks tuleb osa õpinguid sooritada ka Tallinnas. Ülikoolilinnas oleme aastate jooksul loonud hea praktikabaaside võrgustiku ja samuti võimaluse supervisiooniks nii hingehoiuõppuritele praktika sooritamisel kui ka neile, kes sel alal juba töötavad.

Fotol vasakult Eenok Haamer ning pojad Naatan ja Siimon. TIIU PIKKUR

Hingehoidjate ettevalmistamisel ühendasime juba möödunud õppeaastal oma jõud ja korraldasime koostöös UIga Tartus läbi õppeaasta kestva baaskoolituse hingehoidjatele. Tänu liitumisest tekkivale sünergiale on hingehoiu eriala hea valik ka neile, kes on endale eesmärgiks seadnud kaplani kutse, sest arvestatav praktilise teoloogia ainete maht annab hea aluse vaimulikutööks.

Teoloogia akadeemia senine hingehoiu eriala juhataja **Naatan Haamer** on valitud UI praktilise teoloogia lektori ametikohale hingehoiu erialal. Seega jätkab ta tegevust samal alal. Tulevikku vaadates on aga peale hea hariduse saanud hingehoidjate ja kaplanite koolitamise samuti oluline oma vilistlaste seast õppejõudude kaadri kasvatamine. Selleks on oluline hingehoiu erialal magistriõppe väljakujundamine. Sinnapoole ka pürgime, kuid praegu ei ole veel võimalik tähtaega välja käia, sest suurim probleem on piisava hulga erialase kogemuse ja teaduskraadiga õppejõudude puudumine.

Varemalt oli akadeemias ka kristliku noorsootöö ja kristliku meedia eriala, kuid nendega kõrgharidusõppe tasemel praegu jätkata ei plaani, sest huvi nimetatud õppekavade vastu oli juba aastaid väga kesine. Tulevikus loodame hakata korraldama spetsiifilist täiendusõpet nendes valdkondades.

Alates 1. juulist saab EELK Usuteaduse Instituudi Tartu Teoloogia Akadeemia juhatajaks **Siimon Haamer** ning akadeemia asutamisest peale rektorina töötanud emeriitrektor **Eenok Haamer** jätkab praktilise teoloogia lektorina.

SIIMON HAAMER,
UI TARTU TEOLOOGIA AKADEEMIA JUHATAJA